

ОЦІНКА ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Синяєва Л. В.

д-р екон. наук, професор,

Таврійський державний агротехнологічний університет, Україна

Анотація. Розглянуто зміст категорії «якість життя», яке застосовується в економіці, політиці, медицині, соціології і деяких інших областях. Визначено фактори, що впливають на якість життя. Наведена динаміка якості життя населення України за 2014–2018 рр.

Ключові слова: якість життя, управління, рівень задоволеності.

Synayeva L. V., *Doctor of Economic Sciences, professor, Tavriya State Agrotechnological University, Ukraine*

ESTIMATION OF QUALITY OF LIFE OF THE POPULATION OF UKRAINE

Summary. The article looks into the content of such category as "quality of life". Which is used in economics, politics, healthcare, sociology and a number of other fields. The authors determine the factors, which influence the quality of life. The dynamics of the quality of life of the population of Ukraine during 2014-2018 is presents.

Key words: quality of life, management, level of satisfaction.

Актуальність теми дослідження. Процеси глобалізації економіки та інтеграції України до світового міжнародного економічного простору вимагає суттєво нових підходів до оцінки якості життя населення України. Певний рівень якості життя є запорукою зростання валового внутрішнього продукту країни в цілому та середньодушового добробуту зокрема. Наукове осмислення концептуальних основ забезпечення якості життя на основі зростання продуктивності праці дозволяє не тільки розширити теоретичні знання щодо цих багатопланових соціально-економічних категорій, але й вирішити ряд науково-прикладних проблем щодо удосконалення методичних підходів до управління продуктивністю праці в системі забезпечення якості життя населення України.

Теоретико-методологічні передумови вивчення категорії «якість життя» були створені класиками М. Вебером, Е. Дюркгеймом, К. Марксом, Г. Спенсером, й ін., які запропонували основні напрями принципової переорієнтації структурної та організаційної політики управління якістю життя населення. Проблему якості і способу життя досліджували також вчені радянського і пострадянського періодів: Е. П. Андрєєв, В. П. Антонюк, І. В. Бестужев-Лада, А. Г. Здравомислов, С. Г. Струмилин, Л. В. Шаульська. В їх працях розглядаються важливі аспекти детермінації рівня і якості життя, розробляються соціальні показники способу життя. Одночасно, незважаючи на значущість наявних наукових здобутків, подальшого опрацювання потребують теоретичні та прикладні питання оцінки якості життя населення.

Категорія «якість життя» є ефективним методом оцінки соціального добробуту населення. Якість життя – це поняття, яке застосовується в економіці, політиці, медицині, соціології і деяких інших областях. На думку економістів, якість життя – це комплексне поняття, яке відображає ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини, яка

оцінюється рівнем задоволеності людини своїм життям і вимірюється набором об'єктивних показників.

До факторів, що впливають на якість життя, як системи, включають: доходи населення (середньодушові номінальні і реальні доходи, показники диференціації доходів, номінальна і реальна нарахована середня заробітна плата, середній і реальний розмір призначеної пенсії, величина прожиткового мінімуму і частка населення з доходами нижче прожиткового рівня, мінімальні розміри заробітної плати і пенсії та ін.); якість харчування (калорійність, склад продуктів); якість і модність одягу; комфорт житла (загальна площа займаного житла на одного жителя); якість охорони здоров'я (число лікарняних ліжок на 1000 жителів); якість соціальних послуг (відпочинок та сфера послуг); якість освіти (кількість вузів і середніх спеціальних навчальних закладів, питома частка студентів в чисельності населення); якість культури (видання книг, брошур, журналів); якість сфери обслуговування; якість навколишнього середовища, структура дозвілля; демографічні тенденції (показники очікуваної тривалості життя, народжуваності, смертності, шлюбності, розлученості); безпеку (число зареєстрованих злочинів); якість середовища проживання (екології); якість соціальної, економічної, політичної організації суспільства та ін. (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка якості життя населення України за 2014-2018 рр.

Показник	2014	2018
Природне середовище		
Індекс екологічної безпеки	0,6256	0,5287
Частка населення, яке вважає екологічну ситуацію у своєму місті / селі відносно або цілком благополучною, %	45	39
Державні видатки в галузі екології, у% до ВВП	0,6	0,53
Соціальне середовище		
Здоров'я		
Бюджетні видатки на охорону здоров'я, у% до ВВП	1,13	2,29
Кількість лікарняних закладів, тис.	1,8	1,7
Кількість лікарів усіх спеціальностей, осіб на10000 населення	186	171
Кількість середнього медичного персоналу, осіб на10000 населення	88,6	63,82
Очікувана тривалість життя при народженні, років(жінки)	77	74,8
Очікувана тривалість життя при народження, років(чоловіки)	68,1	62,8
Освіта		
Бюджетні видатки на освіту, у% до ВВП	6,67	4,50
Дошкільні навчальні заклади, тис.	15	14,9
Загальноосвітні навчальні заклади, тис.	17,6	16,9
Вищі навчальні заклади(3-4 рівень акредитації), од.	277	289
Частка населення, яке скоріше або повністю задоволено своєю освітою, %	41	38
Частка населення, якому не вистачає можливості дати дітям повноцінну (бажану) освіту, %	22	29
Безпека		
Всього виявлено злочинів	529139	523911
Всього засуджено осіб	102170	56638
Культура		
Бюджетні видатки на культуру, мистецтво, фізичну культуру, туризм, у% до ВВП	1,13	13,4
Кількість закладів культури, мистецтва за видами(театри, музеї, бібліотеки, стадіони, палаци спорту, гуртки тощо), тис.	34356	19117
Кількість внутрішніх туристів і екскурсантів, на100 тис. населення	1490	1260
Туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон, осіб	2085203	720265
Частка населення, якому вистачає повноцінного дозвілля, %	24,6	21,2

Частка населення, якому не вистачає можливості повноцінно проводити відпустку, %	42,4	56,7
Житло		
Розмір житлової площі, м ² на 1 особу	23,9	23,9
Кількість сімей та однаків, які перебували на квартирному обліку на кінець року, тис.	657	765
Кількість сімей та однаків, які одержали житло протягом року, тис.	3	2,7
Економічне середовище		
ВВП на одну особу за ПКС у дол. США	3054,6	2639,82
Індекс споживчих цін до грудня попереднього року	143,3	113,7
Співвідношення зовнішнього боргу та ВВП, %	54	
Тіньова економіка, %	42	32
Частка населення, яке вважає себе бідними, %	27	24,6
Зайняте населення працездатного віку, у% до населення відповідної вікової групи	64,5	56,1
Безробітне населення працездатного віку, у% до економічно активного населення відповідної вікової групи	9,7	9,9
Темпи зростання номінальної заробітної плати, до попереднього року, %	106,0	137,1
Темпи зростання реальної заробітної плати, до попереднього року, %	93,5	119,1
Суспільно-політичне середовище		
Частка населення, яке незадоволене роботою уряду, %	42	69,6
Частка населення, яке вважає, що сьогодні в Україні люди можуть вільно висловлювати свої політичні погляди, %	72	65
Довіра до ЗМІ, %	19	48
Частка населення, яке повністю або скоріше за все задоволене своїм життям, %	32	25

Вивчення наведених даних дозволяє зробити висновок: три чверті населення України бідні. Економічна криза, яка почалася в Україні в 2014 році, призвела до того, що рівень бідності зараз вище, ніж п'ять років тому. Якщо в 2014 р. за межею бідності жили 15 % населення України, то сьогодні – 25 %.

Обмежений статистичний аналіз став причиною неможливості повноцінного вивчення умов життєдіяльності людини, що призвело до появи нової концепції якості життя. Концепція якості життя це умови, які визначають соціальний, розумовий і фізичний розвиток людини, її особисте сприйняття свого життя: стан свого здоров'я, сімейні відносини, робота, фінансове становище, домашні умови, можливість здобути освіту, крім цього, юридичні і політичні аспекти, пов'язані з правами і свободами людини та культурний і ідеологічний розвиток.

Література

1. Антонюк В. П. Комплексна оцінка рівня та якості життя населення регіонів України як основи формування соціального потенціалу сталого розвитку: Монографія/ О. І. Амоша, О. Ф. Новікова, В. П. Антонюк, Ю. С. Залознова та ін. // Соціальний потенціал сталого розвитку: інноваційні механізми формування та використання. Донецьк: НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2014. – 478с.
2. Баранова Н. П., Новікова Т. В. Соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціальної політики України. *Національна академія наук України*. URL : http://www.cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2010-06-13-21-23-56&catid=20:2010-06-13-21-06-26&Itemid=27.
3. Бичківський Р. Управління якістю: Навч. посібник. Львів: Вид-во ДУ «Львівська політехніка», 2000. 328 с.
4. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь / Е. М. Лібанова, О. М. Гладун, Л. С. Лісогор. К., 2013.